

De Liesgrasboorder

- Wasserschwadenröhrrichteule
- *Phragmatiphila nexa*

Een unieke soort voor de Meinweg

Eine einzigartige Art für den Meinweg

-
- Marc Poeth & Ernest van Asseldonk
 - Stichting Koekeloere

Herkenning

P. nexa-Vlodrop-2016

♂ en ♀ uiterlijk identiek ...!?

Nexa in Nederland

- Zeer zeldzaam.
- Twee locaties

Meinweg historie

Maassen schreef in 1972

naleerd. De vondst van *Nonagria nexa* H. zonder enige twijfel het belangrijkste gegeven van de vlinderinventarisatie van het Meinweggebied. De heer en mevrouw van Oosterhout komt de eer toe deze soort in Limburg ontdekt te hebben. Op 13-IX-1969 vingen zij aan de rand van het moerasbos in het dal van de Roode Beek twee exemplaren (zie Ent. Ber., Amst. 30: 126). Op dezelfde plaats werd enkele dagen later nog een exemplaar verschalkt door Reihls. In 1971 is er weer een in de cyaankalipot terecht gekomen. De eerste *nexa* van Nederland dateert van 25-IX-1964 en werd gevangen te Dalfts en; op 17-IX-1969 verscheen het tweede exemplaar op deze vindplaats (Ent. Ber., Amst. 30: 78). Reeds in 1867 had Snellen in zijn bekende werk „Vlinders van Nederland, Macrolepidoptera” geschreven, dat *nexa* wel inlands zou kunnen zijn. Honderd jaar later blijkt dat inderdaad het geval! De rupsen leven in de halmen van *Glyceria*, *Typha* en *Carex*. Volgens Koch in „Wir bestimmen Schmetterlinge” vliegt de vlinder in „Stromniederungen, Moore, Sümpfe und Moorwiesen”. Deze biotopen zijn in het gebied van de Roode Beek aanwezig; *nexa* is hier ongetwijfeld indigeen.

naleerd. De vondst van *Nonagria nexa* Hübner is zonder enige twijfel het belangrijkste gegeven van de vlinderinventarisatie van het Meinweggebied. De heer en mevrouw van Oosterhout komt de eer toe deze soort in Limburg ontdekt te hebben. Op 13-IX-1969 vingen zij aan de rand van het moerasbos in het dal van de Roode Beek twee exemplaren van *nexa*

- M.Prick – A. Cox (+), 1969 en 1971 Meinweg-Vlodrop
- E. van Asseldonk, 2011 na tip A. Hemmersbach - Duitsland
- M. Poeth - E. van Asseldonk, 2014, 9 ex.....!

P. nexa-Vlodrop-1971-M.Prick

P. nexa-Vlodrop-2014-E.v.Asseldonk

Het veldwerk

- 2014 – 2015 De eerste ervaringen met grotere aantallen , gebiedsverkenning
- 2016 - 2017 Structurele opzet (aug-oktober)

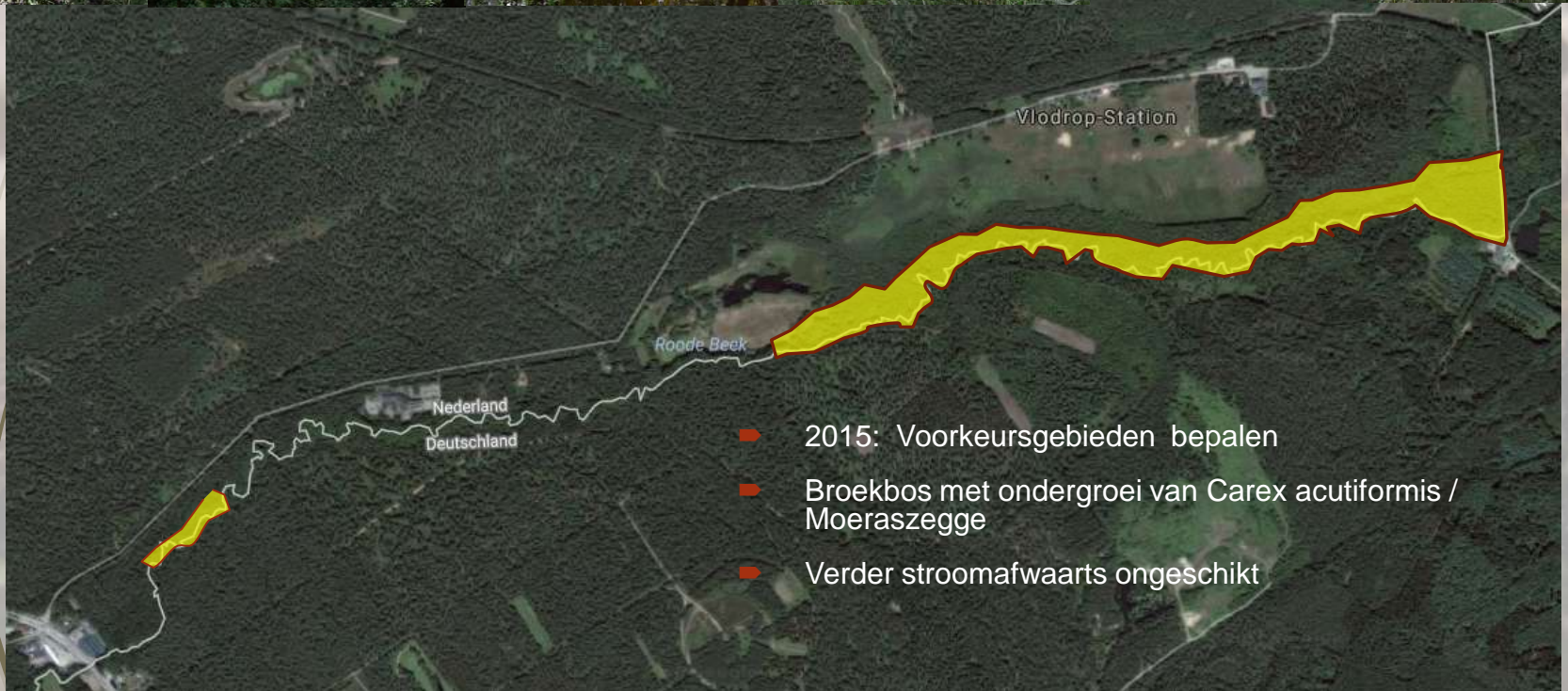

Wat willen we weten...?

- Populatieontwikkeling en verspreiding
- Meer over de ecologie (ökologie) van *P. nexa*

De Roode beek, ons onderzoeksgebied

Beekbegeleidend bos Roode Beek

Rothenbach

Dalheim

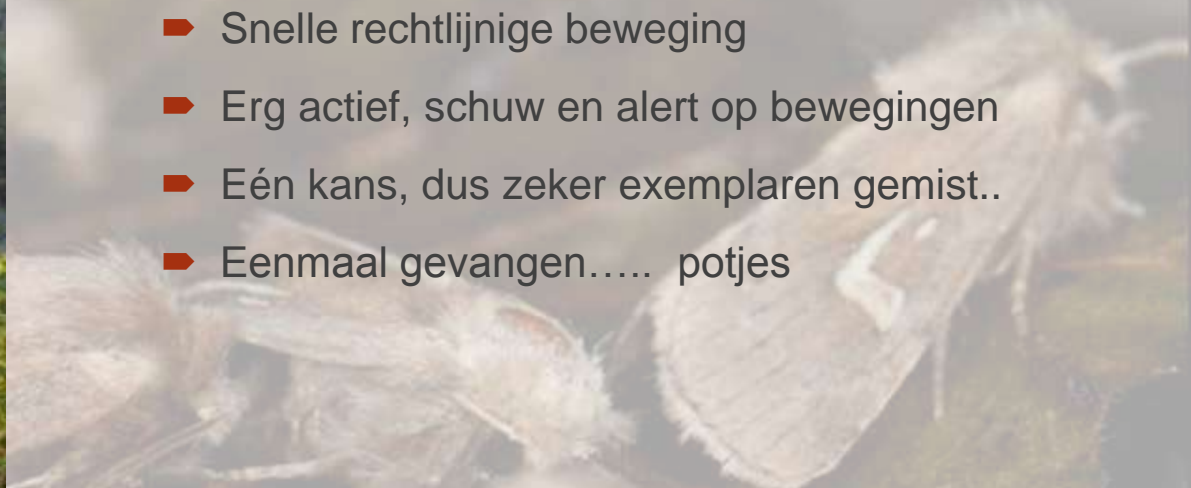
De eerste ervaringen....

We kijken de verkeerde kant op.....

Wir haben falsch geguckt....

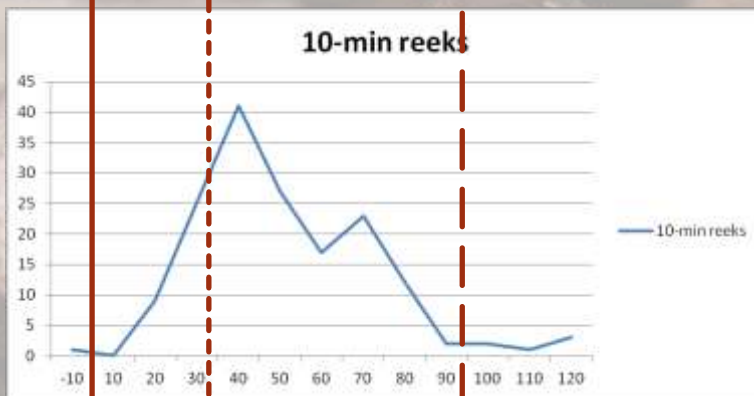
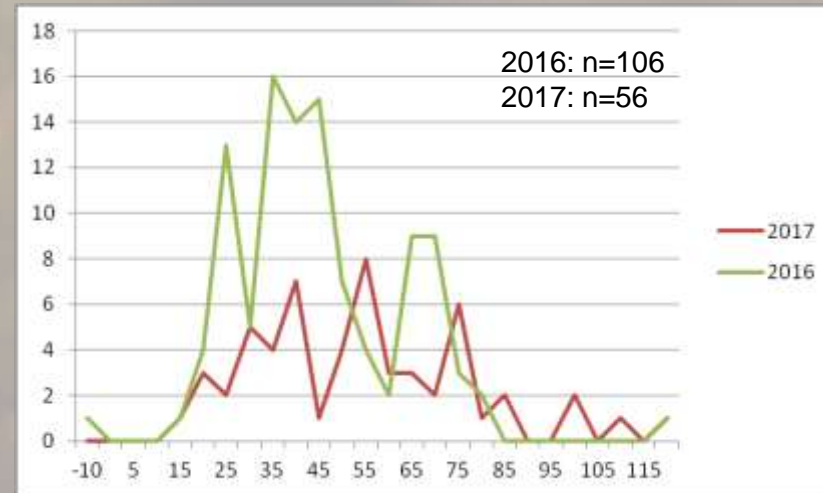
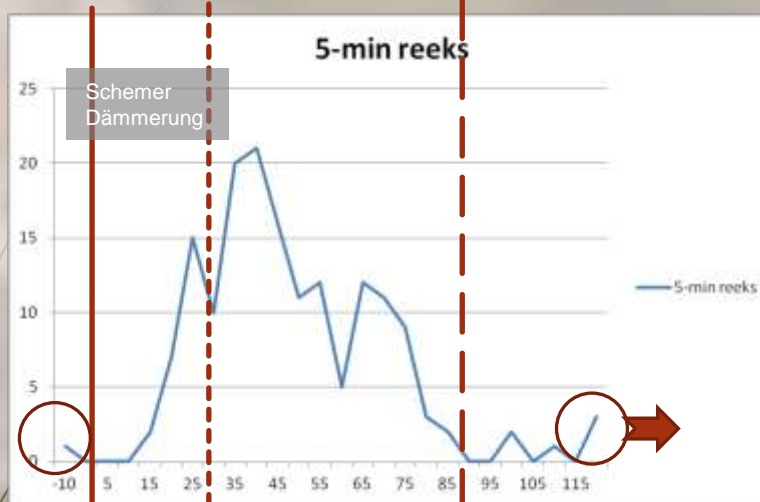

- Komen op licht, maar landen zelden
- In vlucht al herkenbaar aan gedrag
 - Snelle rechtlijnige beweging
 - Erg actief, schuw en alert op bewegingen
 - Eén kans, dus zeker exemplaren gemist..
 - Eenmaal gevangen..... potjes

Ze vliegen echt vroeg.....

Sie fliegen wirklich früh am Abend...

Zon onder

Verhoogde activiteit
overige nachtvlinders

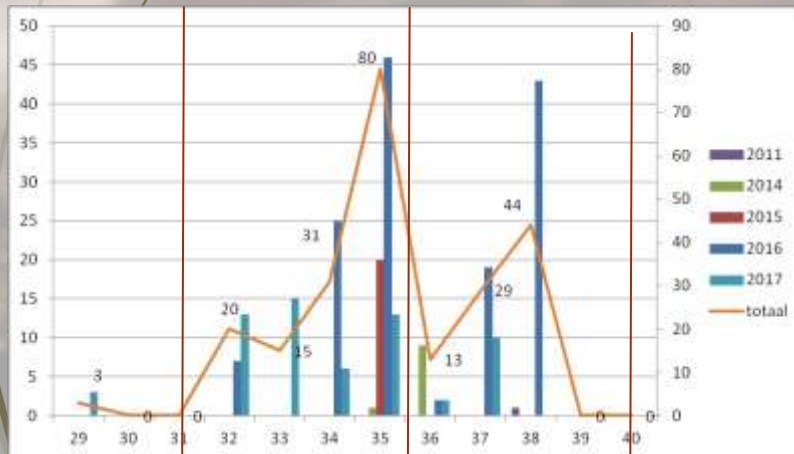
Vliegseizoen

Week	2011	2014	2015	2016	2017	totaal
29					3	3
30						0
31						0
32				7	13	20
33					15	15
34				25	6	31
35		1	20	46	13	80
36		9		2	2	13
37				19	10	29
38	1			43		44
39						0
40				0		0
	1	10	20	142	62	235

Aug

Sept

Ok

Aug

Sept

Ok

Ebert (1998)

Heinicke & Naumann (1980)

Robineau (2007)

Waring & Townsend (2015)

Meinweg

: eind aug – midden sept

: midden aug –midden okt

:Jul-sept

: aug-half sept

: half juli - oktober

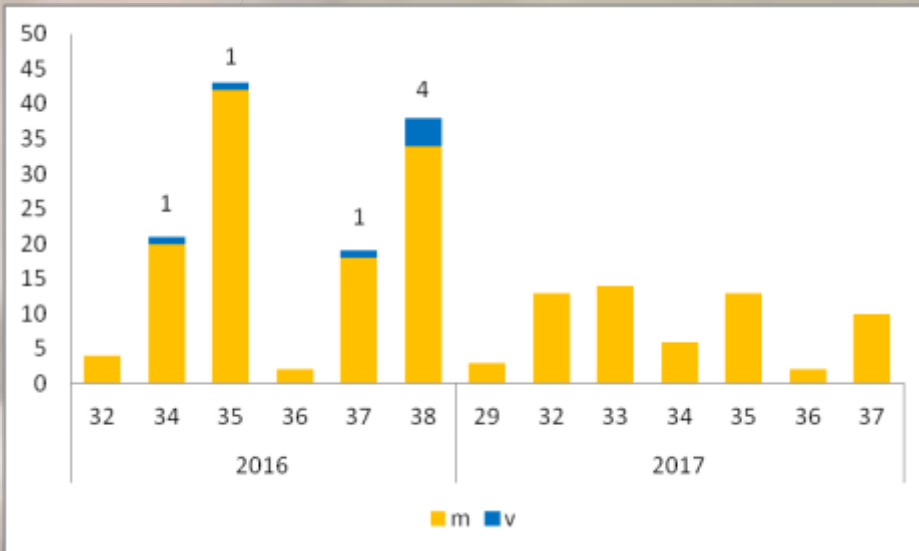
Vliegseizoen en ouderdom Flugzeit und Alter der Schmetterlinge

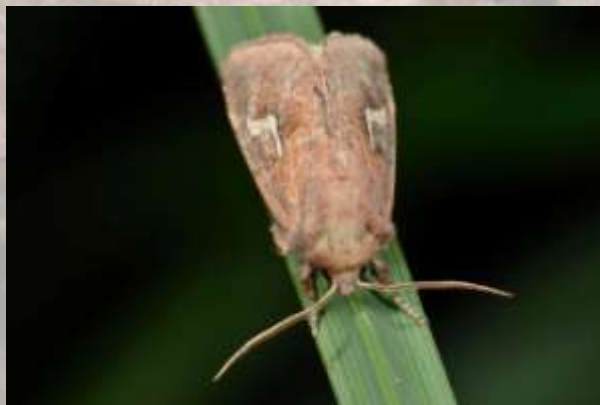
- Drie ex. 20-07-2017 (week 29) afgevlogen.....!
- Vliegseizoen nog eerder dan week 29
- Resultaten uit kweek tbv leeftijdsbepaling vooralsnog mislukt

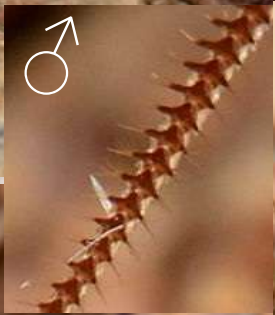
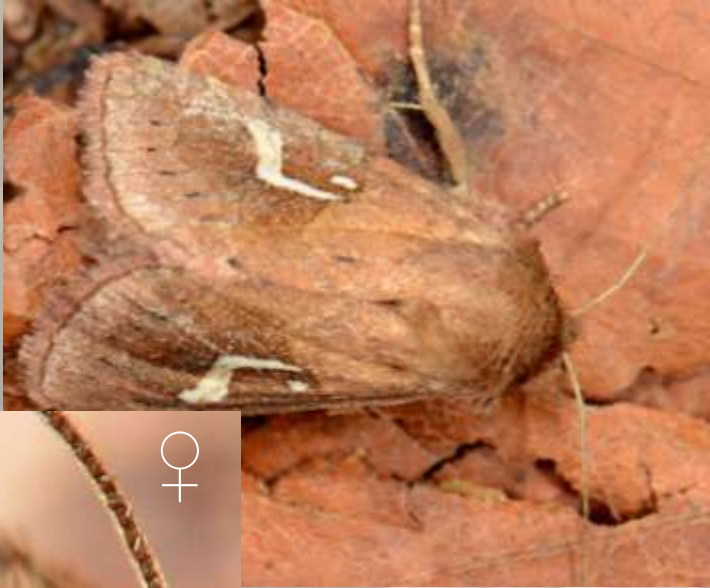
Vrouwtjes houden niet van licht..... Frauen mögen kein Licht

- Percentage ♀ = 5,7% (in 2016)
- Percentage ♀ = 0,0% (in 2017)
- Verklaring?
- Voorlopig nog geen onderscheid BL of ML
- Uiterlijk identiek....!?

Zoek de verschillen
Finde die Unterschiede

Verspreiding 2016-2017

Voorkeurshabitat Meinweg

Hauptbiotop Meinweg

- ▶ Bij voorkeur in natte delen van (Berken)-Elzenbroekbos, vegetatie gedomineerd door Moeraszegge, waarbij als vaste begeleiders planten zoals Riet, Pijpenstrootje, Ruwe smele, Wijfjesvaren en IJle zegge optreden.
- ▶ Komt in mindere mate ook voor in natte, zompige broekbosvegetatie, waarbij Moeraszegge minder overheerst, het aandeel Pijpenstrootje toeneemt en ook soorten als braam en stekelvarens verschijnen.
- ▶ Broekbos beheren = met rust laten?
 - ▶ NL: Waring & Townsend 2015: Vochtige zeggenrijke weilanden en bosschages
 - ▶ Hemmersbach & Asseldonk 2011:
 - ▶ •Erlenbrüche mit beschatteten Seggenbeständen
 - ▶ •Vochtige Elzenbroekbossen met schaduwrijke zeggenbestanden

Status Nationale Park de Meinweg

- ▶ Stabiele, gezonde populatie die vermoedelijk al bestaat vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw.
- ▶ Populatie was jaren onbekend door het ontbreken van systematisch onderzoek.
- ▶ Lokaal voorkomende soort, ter plekke soms algemeen (> 15 individuen per avond, max 45 ind.)
- ▶ Status NL Zeer zeldzaam
- ▶ Status België: komt niet in België voor.....

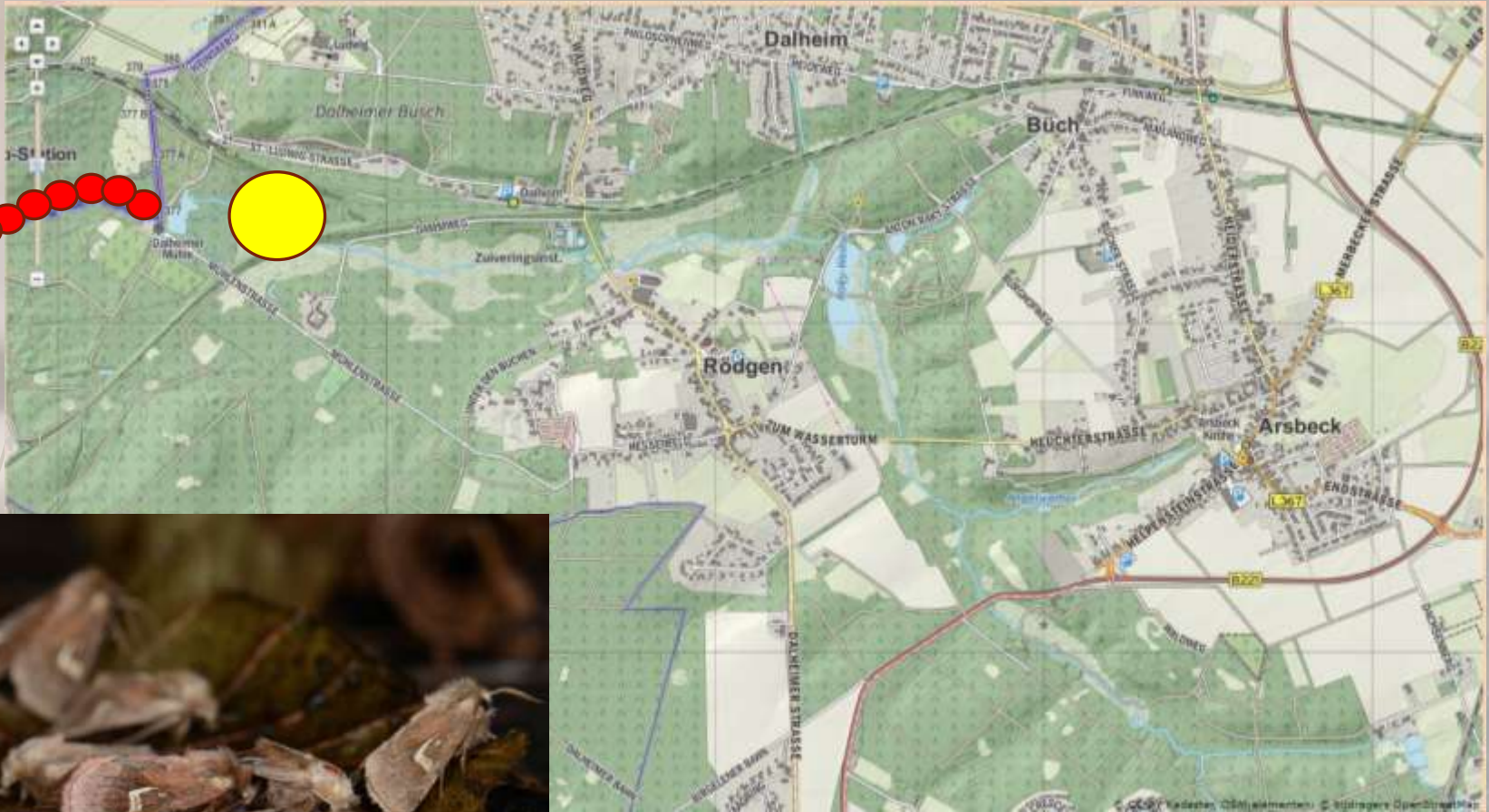
De grens over...

- Duitsland: Viersen –Grefrath – Dalheim-Rödgen
- Bron Hemmersbach en Hemmersbach & Van Asseldonk 2011
- stroomopwaarts.
- Diverse beeksystemen in Duitsland met beekbegeleidende bossen
- Uitgebreider voorkomen dan verondersteld?

Populatie Rödgen en Arsbeck? Grensoverschrijdend onderzoek 2019?

Ecologie - Ökologie

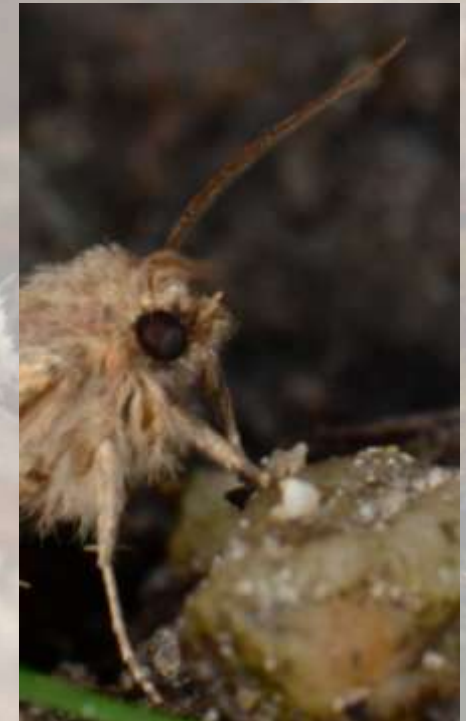
- Nog veel onbekend
- Weinig literatuur

Voedselgedrag en nectarplanten

Nahrungsverhalten und Nektarpflanzen

- ▶ Lokaal voorkomen van nectarplanten... erg beperkt
- ▶ Voedselbehoefte vlinders mogelijk klein?
- ▶ Onbedoeld resultaat uit een potje...

Een mager oud mannetje...

- Jonge man, afgezien van donkere en roodbruine kleur, fors en gevuld dik achterlijf
- Oude man, mager en ingeteerd.....
- Exacte leeftijd onbekend

Hypothese:

- Veroorzaakt door het niet opnemen van voedsel en teren op reserves.
- Alleen opname van vocht.....

Waardplanten

- ▶ In het dal van de Roode Beek is Moeraszegge (Sumpf-segge) waarschijnlijk de waardplant voor de rups.
- ▶ Lebrun, 2013, noemt Moeraszegge als belangrijkste waardplant voor Picardie-Frankrijk. Daarnaast soms ook Oeverzegge.
- ▶ Ebert, 1998, noemt uit de literatuur onder meer Moeraszegge, Liesgras, Oeverzegge en Grote lisdodde als mogelijke waardplanten.

Ei-rups

- Eigen waarnemingen, ei-afzet vrouwtje.....?
- Lebrun: op strooisel, niet op bladeren zelf.
- Rupsen verplaatsen zich om de vijf dagen van waardplant
- Verpopping in de stengel van de waardplant
- Ons vervolgonderzoek zal zich richten op het herkennen van zichtbare rupsensporen op de waardplant.

Er zijn nog veel vragen onbeantwoord....

- ▶ Nu iets meer bekend over gedrag, aantallen en de verspreiding van *P. nexa* op de Meinweg
- ▶ Moeraszeggenboorder of Sumpfseggeröhrichteule?
- ▶ Vervolgonderzoek
 - ▶ Met name gericht op ecologie.
 - ▶ Grensoverschrijdend verspreidingsonderzoek..?
 - ▶ U wordt van harte uitgenodigd...
 - ▶ Sie sind herzlich eingeladen....

- Staatsbosbeheer bedankt voor het verstrekken van de benodigde vergunningen
- Jan Hermans bedankt voor de hulp bij de habitatomschrijvingen en het verkrijgen van literatuur
- Marcel Prick voor opname van *P. nexa* uit 1971
- Anita Poeth en Marita Joosten bedankt voor de soms intensieve en koude, maar ook gezellige vangavonden.....

Bedankt voor uw aandacht...

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit ...